Blauwe zwemkrab

Mangrovereiger

ISTOCK

Alice in Waddenland

Roots-redacteur Threes Anna bezocht een waddengebied in Oman waar de natuur nog net zo functioneert als heel lang geleden in onze Waddenzee. Barr-Al-Hikman is net zo bijzonder en wonderschoon als de Nederlandse Wadden, maar ook nog volledig intact. Op avontuur in een waddengebied waar bijna elke stap een verrassing oplevert.

TEKST **THREES ANNA** FOTO'S **THREES ANNA** EN **KEES CAMPHUYSEN**

Het is een hele onderneming om in Barr Al Hikman te komen. Vanaf het vliegveld van de hoofdstad Muscat gaat de reis in een terreinwagen de eerste 500 kilometer langs kale bergen en door grindwoestijnen tot we in de buurt van de zee komen. Bij een paar in het woestijnzand gestapelde stenen slaat onze gids af. De grond verandert; we rijden de Sabkha op, een verzande zoutvlakte die bij elke nieuwe maan onderloopt. We moeten opletten dat we in het spoor van onze voorgangers rijden, anders lopen we kans weg te zakken in het zout. Na een tijdje verschijnt er in de trillende lucht een klein wit vlekje: dat moet de tent van het basiskamp zijn waar we de komende dagen zullen verblijven. De reis heeft in totaal anderhalve dag geduurd.
De bestemming is een smalle duinstrook van enkele tientallen meters breed, een meter hoog en een paar kilometer lang. Achter me de eindeloze zoutvlakte, voor me de zee. Tussen doornige struikjes staat de grote witte tent waar een groepje Nederlandse en Omaanse biologen bezig is met het schoonspoelen van bodemmonsters. Verbaasd kijk ik om me heen. Hier tussen de lage begroeiing liggen – zo ver als het oog reikt – overal plastic flessen. Als ik over het duintje stap en de kustlijn bekijk, zie ik overal drijvers van visnetten en nog meer petflessen. Ik geloof mijn ogen niet. Dit kan toch onmogelijk Barr Al Hikman zijn, een van de allerlaatste ongerepte waddengebieden op aarde?

Voedselketen intact

Ik word uit de droom geholpen door de groep marien biologen van het NIOZ (het Koninklijk Nederlands Instituut voor Onderzoek der Zee) bij wie ik te gast ben. In dit waddengebied in Oman wordt onderzoek gedaan omdat het een uitzonderlijke biodiversiteit heeft. In Barr Al Hikman zijn alle niveaus van de voedselpiramide nog aanwezig (oftewel de opeenvolging van wie door wie wordt gegeten). En dat is bijzonder, weet ik uit eerste hand, want zelf woon ik maar 200 meter van de Nederlandse Waddenzee, de zee die de afgelopen eeuwen zo intensief is bevist dat alle grote roofdieren, zoals roggen en haaien, zijn verdwenen, net als veel andere vissen. En ook de wadbodem wordt dagelijks gebruikt, zodat van de oorspronkelijke flora en fauna weinig over is. Toch kreeg de Waddenzee in 2009 het stempel Unesco Werelderfgoed. Vergeleken daarmee moet Barr Al Hikman dus wel een hemel op aarde zijn.
In Barr Al Hikman wordt al negen jaar lang onderzoek gedaan. Jim de Fouw, van de Radboud Universiteit, is momenteel bezig het voedselweb te reconstrueren aan de hand van isotopen en Roeland Bom van het NIOZ brengt in kaart hoe een >

Een steekmossel, met eitjes van een zeekat of sepia.

De overblijfselen van groene schildpadden, achtergelaten door stropers.

Zeekatten

Hoofdkwartier van het biologenteam.

Ondanks de met plastic vervuilde kust is het gebied overweldigend

> waddenecosysteem eruitziet dat nog maar nauwelijks door menselijk ingrijpen is aangetast. Hij doet dat door middel van observaties en veldexperimenten.

Het antropocene tijdperk

Ik sta nog steeds met mijn voeten tussen de verbrokkelende flessen als langzaam de realiteit tot me doordringt. Want hoewel Barr Al Hikman aan de Arabische Golf ver van de bewoonde wereld ligt, drijven ook in deze zee – net als in alle andere zeeën en oceanen op aarde – tonnen plastic, waarvan veel hier bij hoogwater aanspoelt en vastraakt tussen de struikjes. Ik denk aan het feit dat steeds meer wetenschappers voorstellen om het huidige geologische tijdperk om te dopen in antropoceen (naar de enorme impact van de mens op de aarde), want de sedimentlaag die wij nu met z'n allen afzetten, zal over miljoenen jaren nog steeds zichtbaar zijn als een laag versteend plastic.
Mijn blik glijdt over het droogvallende wad. Daar zie ik geen plastic, wel overal groepen vogels die, nu het water zich terugtrekt, op zoek gaan naar eten. En op de bodem die langzaam verschijnt zijn miljoenen, nee, miljarden kleine slakjes te zien die over het natte zand schuifelen.

Kokend water

Dit wad kun je niet met blote voeten betreden, want overal zijn scherpe schelpen en slakken. Ik draag net als de anderen surfschoentjes en zak regelmatig tot mijn enkels weg in de modder. Op mijn eerste wandeling zie ik een dode schildpad liggen, zeker een meter lang. Hij ligt op zijn rug, zijn ingewanden zijn eruit gesneden. Dit ecologisch belangrijke gebied is dus niet onbereikbaar. Stropers kunnen bij vloed met kleine bootjes hun gang gaan. Ondanks de met plastic vervuilde kust en de sporen van stroperij is het gebied overweldigend. Er zijn grote stukken met mangrovebossen waar ik verschillende soorten roggen zie, sommige met een staart die wel vijf keer de lengte van de vis zelf heeft. Ik loop door zeekraal dat tot boven mijn enkels reikt. Bij eb zie ik in de slenken soms het water koken, niet door de temperatuur, maar door visjes die er in dikke scholen doorheen krioelen en allerlei vogels aantrekken.
De dagen die volgen, worden voor mij en de steeds enthousiaster wordende NIOZ-wetenschappers een ontdekkingstocht door een bijzondere wereld. Het ene moment zie ik miljoenen eieren van slakken, wormen en inktvissen, dan weer stap ik door enorme hoeveelheden uitgespuugde zandballetjes van de wenkkrabben, friemelen nieuwsgierige zeekatten om mijn enkels om opeens in een inktwolk te verdwijnen, of sta ik tot mijn knieën in het water waar pijlstaartroggen opzijschieten terwijl ik in de verte een bultrugdolfijn zie.

Biologen spoelen de bodemmonsters schoon.

Stekelrog

Bezaaid met diamanten

Ik tuur uren naar de mini-biotopen die zich om half ingegraven steekmosselen (pinna's) hebben gevormd. Ik zie sponzen in allerlei kleuren en vormen, velden vol wuivend zeegras, anemonen die geschrokken hun tentakels intrekken wanneer ik ze aanraak, behaarde krabben die luieren in de zon en vechtende blauwe zwemkrabben die elkaar geen ruimte gunnen.
Steeds beter begrijp ik dat ook deze bodem – al miljoenen jaren – elke dag wordt omgewoeld. Maar hier gebeurt dat niet door de mens en zijn intensieve visserij, maar door het dierenrijk zelf. Het ene organisme gebruikt het andere, en het andere weer een volgende, en zo ontstaan bij eb overal op dit wad kleine poelen die miniwereldjes op zich zijn. Ik zie schelpen bedekt met scherpe puntige eitjes die als tanden omhoog steken, slappe eieren in de vorm van pierrot-kragen en glazige eieren die zo sterk glinsteren dat het wad bezaaid lijkt met diamanten.
Ik voel me als Alice in Wonderland, want steeds opnieuw word ik verrast door andere zeecreaturen die hier al eeuwenlang leven. Ik denk aan onze eigen Waddenzee en word treurig bij het idee dat die ooit ook zo rijk en divers was als Barr Al Hikman. Konden we de klok maar terugdraaien...

- PRAKTISCH -

Barr al Hikman is voor vogelliefhebbers een waar eldorado. De Belgische reisorganisatie Starling biedt in oktober een georganiseerde vogelreis aan, kijk voor info op starlingreizen.be. Meer info over Oman vind je op visitoman.nl.

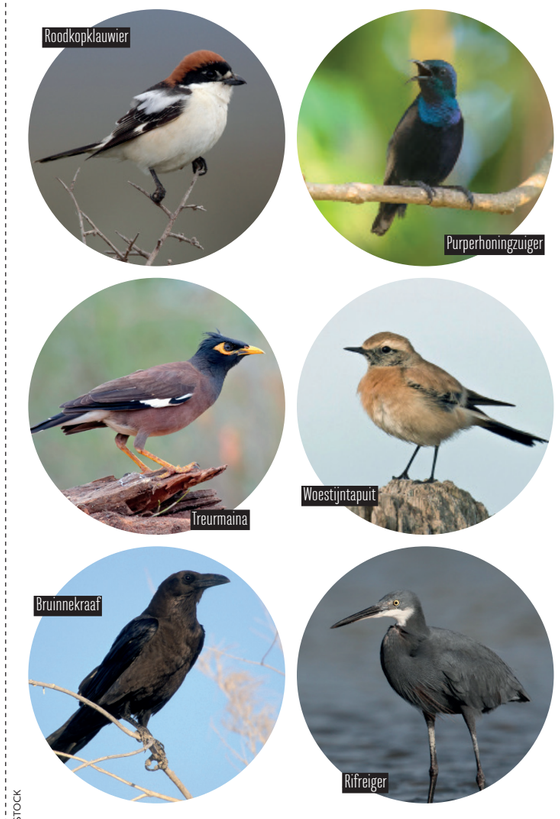

ISTOCK